

Številka: 014-2/2022-1545-283

Datum: 3. 2. 2026

Zadeva: Zapisnik rednega srečanja vodstva Ministrstva za digitalno preobrazbo s predstavniki nevladnih organizacij s področja informacijske družbe

Kraj in datum: Ministrstvo za digitalno preobrazbo, 3. 2. 2026

Prisotni:

Simon Delakorda (Mreža NVO-VID), Simona Knavs (Mreža NVO-VID), Matjaž Ugovšek (Mreža NVO-VID), Janez Kastelic (ZDUS) in Lucija Časar (ZDUS). S strani ministrstva so se srečanja udeležili dr. Aida Kamišalić Latifić, Mojca Štruc, Špela Horvat Vodušek, Alexandra Gregorc, Tomislav Sokler, Jerneja Stanišič, Nadja Kamenšek in Dragan Petrović.

Dnevni red:

1. Pregled izpolnjenih sklepov prejšnjih sestankov
2. NsUI2030
3. Digitalna dostopnost
4. Digitalne kompetence
5. Predstavitev raziskave o digitalizaciji in starejših
6. Razno
 - Digi info točke in lokalna dostopnost;
 - Ponovna uporaba IKT opreme;
 - proces priprave Zakona o digitalni preobrazbi;
 - status delovanja NVO v javnem interesu.

1. Pregled izvajanja sklepov predhodnega sestanka

Prisotni so opravili pregled sklepov prejšnjega sestanka. Ugotovljeno je bilo, da so bili nekateri dogovori realizirani, pri posameznih vsebinah (zagotavljanje preglednosti posvetovanja o akcijskem načrtu Strategije DS 2030, objava podatkov MDP o učinkih projektov digitalnega opismenjevanja in komunikacija s KPK glede ustreznega prijavljanja lobističnih stikov z nevladnimi organizacijami s strani MDP) pa postopki še potekajo. Sklepi se podrobneje obravnavajo v okviru posameznih točk dnevnega reda.

2. NsUI2030

V okviru razprave o Nacionalnem programu umetne inteligence so predstavniki nevladnih organizacij izpostavili, da je bil predlog dokumenta v javni obravnavi vsebinsko ustrezen. Ob tem so opozorili, da se ključni izzivi praviloma ne kažejo v fazi priprave dokumentov, temveč v fazi njihovega izvajanja, zlasti glede upravljanja, koordinacije in spremljanja uresničevanja ukrepov.

Ministrstvo za digitalno preobrazbo je v nadaljevanju pojasnilo, da je bil dokument preoblikovan v nacionalno strategijo, ki bo vsebovala stabilen strateški del z veljavnostjo do leta 2030, medtem ko bodo konkretni izvedbeni ukrepi opredeljeni v ločenem akcijskem načrtu. Takšna zasnova omogoča večjo prilagodljivost pri izvajanju ukrepov ter sprotno prilagajanje prioritet glede na razvoj tehnologij, potrebe družbe in usmeritve na ravni Evropske unije. Ministrstvo je dodalo, da je dokument v zaključni fazi.

Mreža NVO-VID je pozdravila ohranitev ukrepa, namenjenega nevladnim organizacijam, ter imenovanje delovne skupine za odprtokodno programsko opremo.

3. Digitalna dostopnost

Razprava je bila namenjena predvsem izvajanju nadzora nad digitalno dostopnostjo, zlasti na lokalni ravni.

Glavni inšpektor inšpektorata za informacijsko družbo je pojasnil, da nadzor poteka skladno z zahtevami Evropske komisije ter da je trenutni pristop usmerjen predvsem v opozarjanje in podporo zavezancem. Izpostavljene so bile omejene kadrovske in finančne kapacitete, zlasti pri krajevnih skupnostih, ter pomanjkanje ustrezno usposobljenih izvajalcev na trgu.

Poudarjen je bil pomen izobraževanja, sodelovanja z izobraževalnimi institucijami ter postopnega uvajanja strožjih ukrepov.

4. Digitalne kompetence

Mreža NVO-VID je predstavila najnovejše podatke SURS (EUROSTAT), ki kažejo, da je Slovenija primerjalno gledano precej nazadovala pri deležu prebivalstva z vsaj osnovnimi digitalnimi kompetencami in ima sedaj tretji najnižji delež prebivalstva v EU z osnovni digitalnim kompetencami (47 %). Nižjega imata Bolgarija (38 %) in Romunija (31 %). Slovenija v primerjavi z letom 2023 ni naredila napredka na tem področju. Delež prebivalcev brez digitalnih veščin se pričakovano zmanjšuje in je letos znašal 11 %. Največji je bil v starostni skupini 65–74 let (35 %), vendar se je v primerjavi z letom 2023 zmanjšal za 8 odstotnih točk. Med spoloma ni bilo večjih razlik v razvitosti digitalnih veščin. Primerjali podatki v EU za starostno skupino 55-74 tudi kažejo, da se je delež osnovnih digitalnih veščin zmanjšal s 25 % na 24 %. Slovenija pa je v tem segmentu padla z 20. na 23. mesto med državami EU.

V okviru razprave o podatkih o učinkih digitalnega opismenjevanja je ministrstvo pojasnilo, da se pri spremljanju napredka uporabljajo različni viri in metodologije.

Ministrstvo je pojasnilo, da udeleženci programov digitalnega opismenjevanja praviloma izpolnijo vprašalnike o ravni digitalnih kompetenc, kar omogoča vpogled v napredek posameznikov v času trajanja programa. Na podlagi dosedanjih analiz, pripravljenih za posamezne javne razpise, podatki kažejo na izboljšanje povprečne ravni digitalnih kompetenc pri udeležencih programov. Ob tem je bilo poudarjeno, da trenutni obseg vključenosti še ni zadosten, da bi se ti učinki v kratkem času jasno odrazili v uradnih statističnih kazalnikih na ravni celotne populacije.

Mreža NVO-VID je odgovorila, da bi samo glede na javna naročila in javne razpise Ministrstva za digitalno preobrazbo v letih 2023 in 2024, moralo biti v usposabljanja na področju digitalnih kompetenc vključenih okoli 85.000 prebivalcev, kar predstavlja 5 % delež prebivalstva. Zato je malo verjetno, da bi bil takšen delež spregledan pri reprezentativnem vzorec SURS, če so bile na ravni programov izboljšanje povprečne ravni digitalnih kompetenc pri udeležencih. Dodal je še, da je bil glede na javno dostopne podatke skupna vrednost usposabljanj 25 milijonov EUR ter da so javne razpise so za krepitev digitalnih kompetenc objavljala tudi druga ministrstva, ki so prav tako vključevala ciljne skupine.

Predstavniki nevladnih organizacij so v razpravi opozorili na omejitve obstoječih vprašalnikov, zlasti pri starejših udeležencih, pri katerih so vprašanja pogosto doživeta kot prezahtevna. Izpostavili so, da lahko takšen pristop vpliva na zaznavo lastnega napredka in zmanjšuje

motivacijo za nadaljnje vključevanje v programe. Ministrstvo je pritrdilo tem ugotovitvam ter pojasnilo, da so bile podobne težave zaznane tudi v okviru lastnih analiz.

Na podlagi navedenega je ministrstvo predstavilo, da je v pripravi nov, vsebinsko in metodološko prilagojen vprašalnik. Novi vprašalnik bo zasnovan na podlagi dobrih praks iz tujine in bo osredotočen na bolj razumljiva vprašanja ter postopno ocenjevanje napredka. Prisotni so se strinjali, da je ustrezna metodologija spremljanja učinkov ključna za realno oceno uspešnosti programov ter za nadaljnje načrtovanje ukrepov na področju digitalnega opismenjevanja.

Dodatno je bilo v razpravi izpostavljeno, da je izhodiščna raven digitalnih kompetenc v Sloveniji nizka ter da so zastavljeni cilji zahtevni. Ministrstvo je podalo informacijo, da je Evropska komisija za v luči nazadovanja Slovenije že odreagirala s pobudo za naslavljanje problematike na področju digitalnih kompetenc ter poudarilo potrebo po sistemskem, medresorskem pristopu, jasnih kazalnikih ter večji koordinaciji med resorji. Izpostavljeno je bilo tudi, da Evropska komisija ciljev digitalnega desetletja ne namerava zniževati.

V razpravi je bilo poudarjeno, da ima podatkovno podprt pristop Evropske unije pomembno vlogo pri spodbujanju razvoja držav z nižjo izhodiščno ravniyo digitalnih kompetenc. Izpostavljena je bila potreba po jasnih ciljih in kazalnikih, dolgoročnem načrtovanju ter bolj usklajenem sodelovanju med deležniki, pa tudi pomen večjih vlaganj v področje digitalne varnosti.

5. Predstavitev raziskave o digitalizaciji in starejših

V nadaljevanju je bila predstavljena raziskava s področja digitalizacije in starejših odraslih, ki jo je predstavil raziskovalec in vodja raziskovalnega projekta o učinkih digitalizacije v obdobju COVID-19 na kakovost življenja in socialno vključenost starejših. Raziskava temelji na podatkih mednarodne raziskave SHARE ter na anketi DIGOLD, izvedeni na slovenskem vzorcu (1000 upokojenih oseb).

Izpostavljeno je bilo, da pri delu starejše populacije (zgornja meja okoli 65 let) ni realno pričakovati enake ravni digitalnih kompetenc kot pri mlajših skupinah ter da je smiselno cilje in pristope prilagajati dejanskim zmožnostim uporabnikov. Poudarjena je bila tudi vloga socialnih dejavnikov ter pomen razumevanja potreb povprečnega uporabnika pri oblikovanju programov digitalne vključenosti. DIGOLD raziskava je tudi pokazala, da v Sloveniji starejši odrasli uporabljajo med IKT tehnologijami predvsem pameten telefon, najmanj pa tablico. Je pa zaskrbljujoče to, da le okrog 15 % udeležencev uporablja e-storitve.

Predstavnica ministrstva se je zahvalila za predstavitev in izrazila interes za nadaljnjo seznanitev z ugotovitvami raziskave, zlasti z vidika njihove uporabnosti pri načrtovanju in izvajanju programov za starejše. V razpravi so predstavniki nevladnih organizacij izpostavili pomen praktično usmerjenih, starosti prilagojenih usposabljanj ter potrebe po nadaljnji podpori po zaključku izobraževanj in dobro splošno promocijo koristi digitalnih znanj, ki bo vzpodbudila interes po izobraževanju tudi pri starejših.

Predstavniki nevladnih organizacij so opozorili tudi na neenakomerno dostopnost usposabljanj, saj je v urbanih okoljih možnosti bistveno več kot na podeželju, ter na omejitve pri izvajanju usposabljanj brez ustrezne računalniške opreme. Poudarjen je bil pomen dvotirnega pristopa, ki poleg digitalnih rešitev ohranja tudi osebni stik.

Prav tako so opozorili, da se ne izvaja 5. odstavek 14. člena Zakona o spodbujanju digitalne vključenosti (ZSDV), ki določa, da lahko pristojni organ podeli subvencije za nakup računalniške opreme tudi nevladnim organizacijam, namenjenim združevanju starejših, spodbujanju medgeneracijskega sodelovanja in vseživljenjskega učenja. Podali so tudi stališče, da je potrebno opolnomočiti nevladne organizacije na področju starejših, da bodo razvile kapacitete za digitalno opismenjevanje in vključevanje starejših. Zato so izrazile začudenje zaradi umika ukrepa Train the trainer iz akcijskega načrta k strategiji Digitalna Slovenija.

7. Razno

V okviru točke razno so bila obravnavana vprašanja, povezana s ponovno uporabo računalniške opreme, širšimi izzivi sodelovanja in zaupanja med ministrstvom in nevladnimi organizacijami, potekom priprave Zakona o digitalni preobrazbi ter statusom delovanja nevladnih organizacij v javnem interesu.

V povezavi s ponovno uporabo IKT opreme je ministrstvo pojasnilo, da razpolaga s približno 300–400 kosi računalniške opreme z ničelno knjigovodsko vrednostjo. Navedeno je bilo, da so bile možnosti prenosa opreme preverjene z vidika veljavne zakonodaje ter da je po objavljeni nameri/pozivu možna sklenitev neposrednih pogodb z zainteresiranimi organizacijami. Ob tem je bilo poudarjeno, da je za vsak posamezen prenos potrebna sklenitev ustrezne pogodbe ter da se še išče najbolj praktičen in izvedljiv način za sistemsko izvajanje tovrstnih prenosov. Ministrstvo je dodalo, da se v kratkem pričakuje končna informacija o natančnem številu razpoložljivih računalnikov. Predstavnik članske organizacije v Mreži NVO-VID je pri tem opozoril, da je bila predhodna komunikacija ministrstva glede naslavljanja navedene problematike ponovne uporabe IKT opreme administrativno obremenjujoča ter brez ustreznega razumevanja. Izrazil je veliko razočaranje nad ministrstvom in izpostavil izčrpavanje, ki ga je bil njegova organizacija deležna. Izrazil je nezaupnico MDP-ju in dodal, da mora sedaj ministrstvo pridobiti zaupanje, najprej z izpolnjevanjem obljub, v nadaljevanju pa z izvajanjem zakonskih podlag za uspešno delovanje nevladnega sektorja.

Razprava o ponovni uporabi opreme se je navezala na širša vprašanja delovanja in podpore nevladnim organizacijam. Predstavniki nevladnih organizacij so ponovno izrazili nezadovoljstvo zaradi dolgotrajnega neizvajanja določil Zakona o spodbujanju digitalne vključenosti in Zakona o nevladni organizacij, ki se nanašajo na razvoj in profesionalizacijo nevladnih organizacij na področju informacijske družbe (predstavnikom ministrstva so predali večstranski dokument s popisom neizvajanja zakonodaje). Opozorili so tudi na administrativne obremenitve, ki so povezani z izvajanjem javnim razpisov iz naslova evropskih sredstev.

V nadaljevanju je v zvezi z Zakonom o digitalni preobrazbi ministrstvo pojasnilo, da je predlog pripravljen za javno obravnavo, vendar časovno obdobje pred volitvam ni ustrezno za izvedbo. Na vprašanje predstavnika Mreže NVO-VID, zakaj traja priprava zakona tri leta, je ministrstvo odgovorilo, da gre za kompleksno medsektorsko usklajevanje.

V zvezi s statusom delovanja nevladnih organizacij v javnem interesu je bilo dogovorjeno, da lahko ministrstvo v okviru svojih pristojnosti zagotovi osnovne informacije in opomnike glede rokov za poročanje ter izpolnjevanje administrativnih obvez.

Sklep:

Dogovorjeno je bilo, da se organizira nov sestanek med Ministrstvom za digitalno preobrazbo in predstavniki nevladnih organizacij, na katerem se opravi pregled dialoga in sodelovanja v zadnjih štirih letih. Srečanje bo izvedeno še v okviru aktualnega mandata, do naslednjega sestanka pa se preverijo odprta vprašanja, zlasti v zvezi s ponovno uporabo računalniške opreme.